

Vilkininkas

Prekė su prisiuntimu:

Prusose 75 k.
Lietuvoje-Maskolijoje 2 r. 50 k.
Anglijoje 3 šil. - Amerikoje 75 c.

Tautiškas žmonių laikraštis.

Išaina kas mėnesis vieną kartą.

Adresas:

Frl. M. Saunus, Rokaiten,
per Neukirch, Ostpreusscn.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Turinys.

Lenkai Lietuvoje. Žagaras. Maskolių žandarai šaukias lietuvius pagalbon. Diegas. Kaip prancūzai už laisvę kariavo. (Tęsimas). Iš Lietuvos. Iš svetimų kraštų. Finlandijos žigunė. Slovakų patriotas.

Lenkai Lietuvoje.

Paskutiniuose metuose lietuviai Kauno gubernijos pradėjo suprasti ir ginti savo tautiškas tiesas. Lenkai ir sulenkėję lietuviai pajutę lietuvių atgijimą negal ramiai miegoti. Ir tiesa, koks-gi jiems gal but smagumas, kad lietuvius, pirma jų paniekįtas kantriai nešė maskolių ir lenkų jungą, o šendien jau nori nusikratyti ir atsisako nuo tos smarvės, kurią per tiek laiko platino tarp lietuvių maskolių činovnikai ir lenkų didžturčiai.

Mus lenkai nežinodami, iš kur tai viskas paeina apkaltino tame Kauno vyskupą Paliulionį, nes per jo daleidimą buvo išmesti nekuriuose grynai lietuviškose parapijose lenkiški pamokslai, Kaune drauge su lenkiškais giedojimais ir pamokslais tapo įvesti ir lietuviški. Per „Jubilėus“ taip-gi giedėjo bažnyčiose pradieniui lenkiškai ir lietuviškai. Tos mažos atmainos baisiai nepatiko lenkams.

Pagal jų nuomonę tautiškas judėjimas lietuvių tai esąs ne kas kita, kaip socializmas; jie pats sakosi esą teip-gi lietuviams, tik ne tokiais kaip lietuviai socialistai, bet „tikrais“ lietuviams. Mat jų smegeninė pripažįsta „tikru“ lietuviu tą, kuris neužkenčia lietuviškos kalbos ir naikina viską, kas tik yra lietuviško.

Didžiausiu priešu Vyskupo ir visų lietuvių pasirodė didžturtis dvarponis Zaborskis, kurį lanko visi maskolių didesni činovnikai ir kuris yra labai populiarišku tarp maskolių. Pagal jo užmanymą buvęs susivaziavimas didžturtių dvarponių Kauno gubernijos ir nutarta skusti vyskupą Šventam Tėvui ir prašyti, kad arba iškeltų jį į Mozuvą, arba visai atstatytų nuo pildymo bažnytinį pareigų kaip „litvamaną“ ir socialistą. Jei Rymas ant to nieko ne atsakęs, tai p. Zaborskis kreipsis prie maskolių valdžios, kaip prie geriausio savo bičiulio.

Pagal lenkų nuomonę geriausiu vyskupu Lietuvai yra Vilniaus Zveravyčia ir geidžia toki turėti Kaune.

Reikia stebėtis dėl ko mus lenkai išmėtinėja lietuviams, buk jie eina drauge su maskoliais. Da regis nebuvo atsitikimo, kad lietuvis but skundęs lenkus maskoliams, tuom kart lenkai jau daugelyje atsitikimų kreipėsi prie maskolių ir giria darbus vyskupo Zveravyčiaus visiems žinomo maskolių berno.

Ar-gi jau ne atsiras tarp lenkų žmonių, kurie sugėdytų savo tautiečius, kurie su savo beprotišku apsigėjimu plėšia šlovę lenkiškai tautai. Laikas jau, laikas, apie tai lenkams pasirupyti.
Žagaras.

Maskolių žandarai šaukias lietuvius pagalbon!!

Šįmet 7 d. Liepos, pasirodžius atsišaukimams labai plačiam apskrityje, veik visose vietose Suv. gub. ir vietomis Kauno gub., žemsgariai lupinėjo, kur pirmiau užuodė, o kur neužuodė, prabuvo net keletą dienų — ir visą savaitę. Nulupinėjo ir sėdėjo sau rankas nuleidę, nežinodami ką daryt. Mislįjom, kad teip ir pasiliks. Bet kur tau!

Štai, Sėjos mėnesyje padaro keliose vietose kratas Suv. gub., Marijamp. ir Naum. pav., bet niekur nepasisėkė surasti nė atsišaukimų, nė lipintojų. Sumislįjo maskolių branktuočiai kitokiu budu surasti lipintojus. — Bando prašyt lietuvius į talką.

Kad tai yra tiesa, gali liudyti šis paveikslas. Nueina vienas vaikas pas vieną žandarų vyresnįjį prašyt, atiduotų nekaltos įtalpos knygutę, per kratą išneštą. Žandarų vyresnysis prižadėjo atiduot tik tai po jos peržiūrėjimo. Maskolių žandaras nukreipė kalbą į kitą pusę ir pradėjo šiai kalbėt: — Ar žinote ką! jeigu jus norite pasilikti „blagonadežnu“ žmogum, ir

neturėt jokių kliučių nuo policijos, pasakykit, kas lipina atsišaukimus ir padėkit surasti juos; jums tai labai lengva patirti, nes nuo jus nieks nesislepia, o mums tai labai sunku, kožnas mus vaktuojasi ir ištolo pamato atvažiuojant, o ir atsišaukimas tai tokia maža popierėlė, kurią lengva kišeniuje paslėpti ir negali susekt.

Toliaus vėl kalbėjo maskolius: jeigu-girdi, abejotumėt, kad nedažinotų kas apie tai, ką mums pranešit, tai galite but be baimės: pas mus viskas bus užslėpta.

Nepasisekus prisiviliot vaikina geru, žandar-palaikis grasino tą vaikina kalėjimu ir išsiuntimu Maskolijon. Jeigu jus, sako, nepasirūpysit padėt atrast tikrą kaltininką, tai tą syk jums reiks sėdėt kalėjime ir gali da jus išsiųsti į Maskoliją.

Tai matot, vyručiai, už kokio įrankio griebiasi prakeiktieji: nepasiseka šnipams surasti lipintojų, tai gerumu prašo, tai grasina, matyt kad lietuviškų atsišaukimų labiaus bijosi, kaip velnias šv. vandens.

Ir nieko negalėtų užuosti mus nevidonai, kad ne but tarp mus brolių judošių, išdavikų; teipgi noriu priminti, kad prie išdavikų galima priskaitit daugumą mūsų kunigų! Kad tarpe kunigų ypač senų yra daug išdavikų, darodymų netruksta.

Diegas.

Kaip Prancuzai už laisvę kariavo

(Tęsimas).

Idant pabausti trečiąją luomą pirm negu įleisti į salę, kelias valandas palaikė už durų ant lytaus, kas da labiaus suerzino pasiuntinius. Ant susirinkimo karalius kalbėjo labai aštriai, su pasipiktinimu atsišaukė apie trečiosios luomos pasielgimą, atšaukė ir apgarsino neturinčiais vertės visus jos nutarimus, uždraudė vadinti save tautišku susirinkimu, paliepė klausyti jo ir kalbėti tik apie tai, apie ką jis karalius palieps; o ant užbaigos pasakė: „aš paliepiu jums tuojaus išsiskirstyti, o rytoj susirinkti kiekvienai luomai skyrium paskirtoje vietoje.“

Pasakęs šitai, karalius išėjo, o paskui jį išėjo bajorai ir augštesniejie kunigai. Salėje, neveizint ant karaliaus paliepimo pasiliko visi pasiuntiniai tautiško susirinkimo. Viens iš vadovų trečiosios luomos Mirabo karštais žodžiais kalbino pasiuntinius atsiminti prisiegą miesto salėje, nurodė ant karaliaus pasielgimo, o kada į salę atėjo viens iš karaliaus augštesniųjų tarnų ir karaliaus vardu paliepė išsiskirstyti, Mirabo aštriai atsakė: „pasakyk savo ponui, juog mes susirinkome čion pagal valią tautos ir mus iš čion tiktai durtuvai

gali priversti iškrikti.“ Ir tiesa, nepoilgam atėjo kariumenė išvaryti pasiuntinius, bet šitie, pirm negu išeiti, nutarė, kad „nieks neturi tiesos judint tautiško susirinkimo sanari; tas kuris drįstų užpulti ant jo, bus pripažintas per nustojusį godonės, parduoti tautos ir vertą baudmės“.

Gyventojai Versaliaus, Paryžiaus ir abelnai visos šalies karštai išreiškė savo džiaugsmą ir pagyrimą pasiuntiniams už jų drąsą ir išmintingą pasielgimą. Kitą dieną, matydami pasisekimą trečiosios luomos, prie jų prisidėjo ir ta dalis kunigijos, kuri nebuvo da prisidėjusi ir da 48 bajorai.

Matydamas tai karalius pagal rodą savo dvariškių ir pačios sumislino spėka priversti pasiuntinius prie paklusnumo. Tam tikslui liepė sutraukti į Paryžių ir Versalių daugybę kariumenės, numalšint suerzintus gyventojus ir arba išvaikyti susirinkimą, arba perkelti kur toli nuo Paryžiaus ir ten priversti nutarti reikalingas karaliui mokestis ir liepti iškrikti. Tam tikslui sutraukė į 30.000 kareivių, iš kurių daugamas buvo tai samdyti svetimtautai, nes prancuzams karalius nelabai tikėjo. Dabar jau visiems buvo aišku, ką mislina karalius. Susirinkimas nusiuntė pas karalių kelis vyrus prašyti prašalinti kariumenę; bet karalius ant to sausai atsakė, juog sutraukti ar nesutraukti kariumenę tai jo dalykas; ant galo kariumenę jis sutraukęs apginti susirinkimą, o jeigu susirinkimas bijosi kariumenės, tai tegul persikelia į Suasson'ą ar Noioną.

Šitokiskaraliaus pasielgimas nišpasakytai sujudino Paryžiaus gyventojus. Ant ulyčių ir soduose rinkosi pulkai paryziečių ir tarėsi nepasiduoti. Ant galo viens karštas vaikinys Kamil Demulen, užlipęs sode ant stalo su revolveriu rankoje atsišaukė į susirinkusius: „vyrai, tarė jis, kiekviena valanda brangi. Gal šiandien vakare visi svetimtautiški pulkai užpuls ant mūsų, idant mus vėl vergais padaryti. Viena tik pagelba liko mums — „*tverkimės už ginklo*“. Visi susirinkusieji vienu balsu jam pritarė ir pakriko po miestą jieskoti ginklų. Da prieš tai atsitiko, juog gyventojai sulaužė duris kalėjimo ir paleido kelis kareivius prancuziškos gvardijos, pasodintus užtai, kad, oficierui liepiant, nenorėjo šauti į žmones. Nuo to laiko prancuziška gvardija buvo prilanki gyventojams. Pertai dabar karalius išsiuntęs svetimtautišką kariumenę priešais suskatusius jieskoti ginklų gyventojus, drauge nusiuntė pulką savo vokiškų dragunų užstoti duris pran-

cuziškos gvardijos kazarmių, idant šitoji negalėtų išeiti į pagelbą gyventojams. Bet gvardiečiai, neklausydami savo aficerų, išsiveržė laukan ir su ginklais atsistojo priešais vokiškus dragunas neklausė: „ar jus už trečiąją luomą?“ „Mes už tuos, kurie mus valdo!“ — atsakė dragunai. Tada gvardiečiai ėmė šaudyti ir dragunai priversti buvo bėgti. Po tam gvardiečiai susivieniję su gyventojais atsistojo tarpe jų ir karaliaus kariumenės, idant nedaleisti anai užpulti ant blogai da ginkluotų gyventojų. Teip prastovėjo visą naktį. Ant rytojaus 13 liepos, visose varpinyčiose suskambino varpais ir gyventojai vėl puolėsi įieškoti ginklų. Miesto užveizdas priverstas buvo nutarti ir sutaisyti tautišką gvardiją, į kurią galėjo įstoti kiekvienas, norintis ginti tautą. Umū laiku į tautišką gvardiją įstojo 48,000 vyrų. Idant juos apginkluoti, tuojaus paliepė nukalti 50,000 durtuvų, kurie į trumpą laiką buvo padaryti. Tada gyventojai jau su mažesne baimė laukė užpuolimo karaliui prielankios svetimtautiškos kariumenės. Bet tą dieną anoji neužpuolė ant gyventojų. Tautiškas susirinkimas apgarsino save nepaliaujamu ir apskelbė, juog už viską, kas blogo atsitiks, bus kalta karaliaus roda; apart to susirinkimas pareikalavo nuo karaliaus atšaukti kariumenę. Karalius, nesitikėdamas nieko pikto dėl savęs, neklausė susirinkimo, o laukė ateinant daugiaus kariumenės, kuri turėjo numalšinti sukilusius gyventojus ir nepaklusnų susirinkimą.

12. Sugriovimas Bastilijos.

Ant rytojaus 14 liepos vėl suskambino varpais. Tą dieną gyventojai, beįieškodami ginklų. Invalidų Namų kelnorėse atrado 30.000 šautuvų daugybę šoblių ir vieną armotą. Atrastus ginklus tuojaus pasidalino ir nuo to laiko jau netik nebijojo karališkų kareivių užpuolimo, bet pats geidė užpulti ant tautos priešų.

Daugumas atkreipė savo atydą ant teip risų nekenčiamos Bastilijos; juo labėjus juog sąsiuovose daugelio pasiuntinių šitai buvo įrašyta, kaip tautos reikalavimas. Apart to Bastilija, stovinti viduryje miesto, galėjo buti pavojinga sukilusiems gyventojams. Už jos storų sienų galėjo pasislėpti karališki kareiviai, o armotos stovinės ant sienų visuomet galėjo šaudyti ir naikinti sukilusį miestą. Vidudienyje 14 liep. 1789 m. ant Paryžiaus ulyčių girdėtis buvo šauksmas iš tukstančių balsų: „*į Bastiliją, į Bastiliją!*“

Bastilija tai kalėjimas viduryje miesto. Jis susidėjo iš 8 tvirtų 100 pėdų aukščio

bokštų, sujungtų 9 pėdų storomis sienomis. Viskas da buvo apkasta 25 pėdų giliu grioviu, per kurį galima buvo įeiti į Bastiliją tik tam tikrais pakeliamais tiltais. 14 liepos Bastilijoje buvo 115 kareivių, kada prie Bastilijos priėjo ginkluoti Paryžiečiai, šaukdami: „mes norime Bastiliją!“ Bastilijos sargyba pakėlė tiltus ir nieku neatsakė gyventojams. Du karšti vyrai šoko su kirviais kirsti lenciugus ir tiltas nupuolė. Kada užpuolikai šoko per tiltą eiti į Bastiliją tada kareiviai ėmė šaudyti iš armotų ir priverstė užpuolikus atgal sugrįžti; daugybę paguldė ant vietos. Užpuolikai teipogi ėmė šaudyti, bet nieko negalėję padaryti kareiviams, pasislėpusiems už storų Bastilijos sienų. Bet štai Paryžiečiams į pagelbą atėjo gvardiečiai su armotomis ir prasidėjo karšta ugnis į Bastiliją. Sargyba išsigandusi pakėlė baltą papartį ir reikalaujama tik duoti jai laisvai išeiti, nuleido tiltus. Bet supykę Paryžiečiai išsiveržė į Bastiliją užmušė kelioliką kareivių užtai, juog šaudė į savo brolius, o vyriausiamjam aficerui nukirto galvą ir užmovė nešiojo ant durtuvo užtai, juog liepė kareiviams šaudyti į gyventojus. Bastilijos urvuose atrado 7 sėdinčius už politiškus nusikaltimus. Du iš jų buvo nuo ilgo sėdėjimo iš proto išėję. Po paėmimo Bastilijos dalis maištininkų nuėjo į miestą, o kita dalis liko griauti Bastiliją ir griovė dvi dieni, pako laik nuo jos nė ženklo neliko. Tuom tarpu mieste be paliovos skambino varpai, kas galėjo kalė pikes, liejo kulkas, vertė iš ulyčių akmenis ir dirbo iš jų volus (barikadas); į namus vilko akmenis, idant mėtyti anuos ant karališkų kareivių, kada jie eis ulyčia. Tautiška gvardija stovėjo ginkluota, gatava į kovą. Sugrįžę į miestą po paėmimo Bastilijos paryžiečiai nuėjo į miesto užveizdo namus ir suėmė ten bulmistrą, nes patyrė, kad jisai tyčia suvadžiojo juos, norėdamas sulaikyti paėmimą Bastilijos. Potam į jo vietą išrinko kitą bulmistrą (*merą*) iš savo šalininkų ir nutarė priimti papartį mėlynai — baltai — raudoną, kaip papartį tautiškos laisvės.

Apart bulmistro įerzinti gyventojai užmušė da du bajorų; vieną vardu Fulion, kuris, budamas ministerių, baisiai spaudė tautą mokestimis, o badaujantiems kartą stačiai pasakė: „šitie galvijai gali būti šieną“. Už tai ji pagavę pakorė ant liktarnos stulpo. Užtai pat pakorė ir jo broliuną. Karalius, dažinojės apie paėmimą Bastilijos ir miesto apsiginklavimą, nusiminė, bet vis-gi da tikėjosi savaip padaryti

15 liepos su savo broliais nuėjo į tautiško susirinkimo salę. Ten jį išpradžių priėmė tylėdami, bet kada karalius prižadėjo atšaukti svetimtautišką kariumenę ir išpildyti da kelis tautos reikalavimus, susirinkimas labai nudžiugo, parodė savo prisirišimą prie karaliaus ir nusiuntė apreikšti paryžiečiam apie karaliaus sutikimą. Tokių būdu anttulo laiko vėl pasidarė sutikimas tarpu karaliaus ir jo valdiniiu, bet ne ant ilgo.

13. Ukininkų sukilimas.

Žinia apie atsitikimus 14 liepos kaip žaibas aplėkė visą šalį ir pakėlė visur nišpasakytą subruzdėjimą. Vsi jautė, juog išaušo naujos gadyinės aušra. Bajorai pradėjo bėgti į užrubežį. Miestai, sekdami Paryžiaus pavyksla, permainė užveizdus ir įsitaisė tautiškas gvardijas. Bet žinia apie sugriovimą Bastilijos padarė didžiausią subruzdėjimą kaimuose. Nuplėsti ir badaujantieji kaimiečiai priėmė žinią kaipo ženklą naujos gadyinės, kaipo laiką atsiliuosuoti nuo baudžiavos. Visi buvo teip suerzinti, juog reikėjo tik priežasties, idant šoktų naikinti savo kankintojus. Priežastis greitai atsitiko. Viens iš didelių dvarponių — bajorų ant savo dvaro kėlė didelę puotą savo pavaldiniams. Laikė puotos per neatsargumą tapo uždegtas indas su paraku, nuo ko liko užmušta keliolika žmonių. Gandas apie tą atsitikimą tuojaus aplėkė visą šalį, kaimiečiai tikrai mislino, juog dvarponis tyčia sušaukė ukininkus, idant juos nužudyti. Suerzinti kaimiečiai puolėsi griauti ir deginti bajorų rumus, klioštorius ir klebonijas. Per visą sanvaite dangus raudonavo nuo gaisro dvarų, klioštorių ir klebonijų. Užpuolę ant rumų savo prispaudėju kaimiečiai pirmučiausia išnešdavo iš jų popieros ir sukūrę laužą džiaugėsi, juog dega raštai kuriuose užrašyta jų vergystė. Kiek dvarų ir klioštorių tapo sudeginta visoje Prancuzijoje galima spresti iš to, juog vienoj tik provincijoje Dofinė į 14 dienų po sugriovimui Bastilijos tapo sudeginta ir sugrauta 270 dvarų ir klioštorių. Nekurios, labiausia nekenčiamos ypatos, tapo užmuštos, daugelis bėgo į užrubežį, o daugelis slapstėsi Prancuzijoje. Teip atkeršijo prancuzų kaimiečiai savo kankintojams už vargą, prispaudimus ir badą, kuriuos jau iš seno kentė iš jų priežasties.

14. Apgarsinimas „žmogaus tiesų“ ir kalba apie aprubežiamą karaliaus valdžios.

Matydamas tokį sumišimą visuose kraštuose, tautiškas susirinkimas pasiskubino

nutarti ir apgarsinti atliuosavimą nuo baudžiavos ir atšaukimą visu ypatingų tiesų, kuriomis galėjo naudotis tik bajorija ir kunigija. Tai įvyko 4 Rugpjūčio dieną 1789 m.; nuo tos dienos visi prancuzai tapo apšaukti lygiais, be skyriaus luomų. Nutaręs šitai susirinkimas vėl užsiėmė apsvartymu konstitucijos, o pirm negu nutarti konstituciją, nutarė ir apgarsino teip vadinamas „žmogaus tiesas“ kurios buvo kaip pamatas konstitucijos.

Štai kaip skamba nekurios iš tų žmogaus tiesų.

1. Žmonės turi būti laisvi: užgema visi lygūs, ir lygūs turi pasilikti savo tiesose.

2. Vyriausia valdžia yra tautos rankose. Jokia kuopa, arba atskiras žmogus, negali įvesti nieko, kas tautos nepriimta.

3. Laisvė reikia suprasti teip, juog žmogus gali daryti viską, kas kitiems nekenkia. Tokiu būdu prigimtos žmogaus tiesos neturi kitokių rubežių, kaip žiurėti, idant savo pasielgimu nesusiaurinti tiesų kitų draugijos sąnarių.

4. Įstatymai turi uždrausti tik tai tokius pasielgimus, kurie kenkia draugijai.

5. Įstatymai yra tai išreiškimas visuotino noro. Kiekvienas gyventojas turi tiesą, arba patsai arba per pasiuntinius, prigulėti prie sutaisymo įstatymų. Kadangi visi viešpatystės gyventojai yra lygūs, tai jie lygiai turi būti prileidžiami prie visokių vietų ir užsiėmimų, žiurint pagal gabumą ir mokslą.

6 Žmogus gali būti apkaltintas ir kalėjiman paimtas tik atsitikimuose, įstatymų nurodytuose, ir įstatymų nurodytu būdu. Tas, kuris reikalauja ypatingų įstatymų, kuris elgiasi pagal tokius įstatymus, arba kitiems pavelyja elgtis, turi būti nubaustas.

7. Niekas neturi būti persekiojamas už nuomones ir tikėjimą.

8. Laisvas išreiškimas mislių, ir nuomonių yra tai viena iš brangiausių žmogaus tiesų, taigi kiekvienas gyventojas gali laisvai kalbėti, rašyti ir spaudinti. Atsako jis tik tuomet, kada savo laisvę apverčia ant pikto, įstatymų uždraustų dalykų.

9. Apgynimas tiesų žmogaus ir gyventojaus pavestas tulai spėkai. Šitai spėka paskirta visuotinai naudai, o ne tam, kuriam ji pavesta.

10. Kiekvienas gyventojas turi tiesą arba patsai, arba per savo pasiuntinį, spresti apie reikalingumą kokių nors mokesčių jų didumą, budą mokėjimo ir apvertimo, teipgi turi tiesą užžiurėti, koku būdu tie mokesčiai yra sunaudojami.

11. Draugija turi tiesą reikalaujanti atskaitos nuo kiekvieno draugijos valdininko apie jo darbus.

12. Draugija, kurioje neužtikrintos žmogaus tiesos, neturi konstitucijos.

Šitai buvo pamatas, ant kurio rėmėsi visi įstatymai. Dabar paliko nutartų įstatymus ir nuspręsti, kokia vyriausybė turi būti viešpatystėje, žodžiu, surėdyti visas smulkesnes Konstitucijos, vyriausybės ir sutaisymo draugijos. Išpat pradžių, kalbėdami apie žmogaus tiesas pasiuntiniai tarė maž daug sutinkamai, dabar, kalbant apie sutaisymą vyriausybės ir draugijos, pasirodė didelis nuomonių skirtumas, tarp pasiuntinių trečiosios luomos, nekalbant jau apie bajoriją. Turtingi kupčiai ir pabirkantai norėjo visiškai kitokio surėdymo, negu beturčiai ir darbininkai.

Pirmučiausia pakilus klausymui apie sutaisymą pasiuntinių buto ir apie karaliaus valdžią pasirodė didelis nuomonių įvairumas. Daugumas bajorų ir kunigų reikalavo vėl sugražinti karaliui neaprubėžiuotą valdžią. Kiti reikalavo, idant pasiuntinių butas skirtusi į dvi dalis. Senate sėdėję bajorai ir kunigai, o parlamente pasiuntiniai trečiosios luomos. Šitai du pasiuntinių susirinkimai taria apie įstatymus, o karalius turi valią priimti ar atmesti jų nutartus įstatymus. Šitokia karaliaus valia vadinosi valia neaprubėžiuoto *veto*.*) Treti, prie kurių prigulėjo turtingi kupčiai ir pabirkantai reikalavo tik vieno parlamento be skyrių į luomas, bet reikalavo duoti karaliui tulą tiesą „*veto*“. Ant galo neturtėlių pasiuntiniai reikalavo teipogi vieno parlamento, bet nepavelyti karaliui jokio „*veto*“. Ant galo 12 d. rugsėjo nutarta buvo įtaisyti vieną parlamentą, kuris turi būti išrenkamas ant dviejų metų. Karalius neturi tiesos paleisti parlamentą. Užtai karaliui paliko tiesą „*veto*“, kuris turi spėką per 4 metus, po 4 metų, neveizint ant karaliaus „*veto*“ parlamento nutarimas įgauna galę. Dabar reikėjo, idant karalius užtvirtintų tuos susirinkimo nutarimus. Pasirodė, juog karalius nenori užtvirtinti nė nutarimų 4 rugpjūčio apie luomų sulyginimą nė 12 rugsėjo apie konstituciją. Mat, karalienė ir dvariškiečiai da vis tikėjosi pergalėse gyventojus, išvaikysę susirinkimą ir vėl įvesę senovės tvarką. Pagal jų užmanymą karalius

turėjo pabėgti iš Versaliaus sušaukti kariūmenę ir eiti ant Paryžiaus.

15. Perkėlimas karaliaus į Paryžių.

Pakilus nesutikimams tarp karaliaus ir susirinkimo paryžiečiai vėl subruzdavo, juo labiau kad tuomet Paryžiuje viešpatavo badas. Iš pat pradžių prisiklausydami kalboms susirinkime apie palikimą karaliui tiesos „*veto*“ paryžiečiai jau pradėjo būti neramūs, nes bijojo, kad karalius, gavęs per daug didelę valią, nepasinaudotų iš jų, idant išnaikinti visus naujus įvedimus, už kuriuos gyventojai buvo jau kraują pralieję. Subruzdėjimas pasidarė da didesnis, kada pasklido žinia, kad karalius atsisako užtvirtinti susirinkimo nutarimus apie atliuosavimą nuo baudžios, apie sulyginimą luomų ir apie konstituciją ir juog žada pabėgti iš Versaliaus. Sujudinti tokiais žiniomis ir pakurstomi bado, Paryžiaus neturtėliai pradėjo rinktis ant ulyčių ir kaskart tankiaus davėsi girdėti, juog karalių reikią pargabenti į Paryžių iš kur jis negalėtų pabėgti. Laike tokio subruzdėjimo viena jauna mergina, paėmusi bugną, išėjo ant ulyčios ir eidama pagavo šaukti „*duonos! duonos!*“ Prie jos prisidėjo daugybė moterų ir visos ėjo ulyčiomis šaukdamos „*duonos*“, o po tulam laikui pradėjo šaukti „*į Versalių! į Versalių!*“ Tuojaus ėmė skambinti varpais, moters susijieškojo šobles ir durtuvus, paėmė porą armetų ir pasileido eiti į Versalių prieš karaliaus. Prie jų pakeliui prisidėjo daug vyrų ir tautiškų gvardiečių. Nuėję į Versalių apsupo karaliaus rumus. Po tulam laikui moters išrinko iš savo tarpo kelias ir nusiuntė pas karalių reikalaujanti duonos badojantiems neturtėliams. Karalius prižadėjo, ir viskas buvo aptykę, bet štai ant kiemo pakilo sumišimas: karaliaus kareiviai užpuolė ant paryžiečių ir kelis užmušė. Įpykę gyventojai šoko ant kareivių, užmušė kelis ir užmovę galvas ant durtavų nešiojo kitiems dėl paveikslo. Ant rytojaus gyventojai išiveržė į karaliaus rumus ir butų nužudę jo dvariškius ir labai nekenčiamą karalienę, kad nebūtų užtaręs jos vadovas tautiškos gvardijos Lafaietas, kurį neturtėliai tuomet da mylėjo. Tada susirinkusieji gyventojai pareikalavo, kad karalius su savo šeima persikeltų į Paryžių. Karalius noroms-nenoroms turėjo sutikti ir lydimas gyventojų su tautiškais gvardiečiais persikėlė į Paryžių. Paryžiuje karalius apsigyveno rumuose Tiuljeri, o Lafaietui su tautiška gvardija pavesta buvo daboti karalių. Drauge su karalium

*) *Veto* — tai lotyniškas žodis, lietuviškai išvertus bus tai — *nesutinku*.

persikėlė į Paryžių ir tautiškas susirinkimas ir tokiu būdu ansai pateko po įtekme paryžiečių, kurie kaskart ėgijo vis didesnę įtekme ant revoliucijos bėgio.

16. Partijos ir klubas.

Tautiškam susirinkimui persikėlus į Paryžių, politiškas gyvenimas persimainė. Partijos aiškiai atsiskyrė viena nuo kitos. Dabar susirinkime paliko tik trys partijos: viena monarchiška, kuri reikalavo sugrąžinti karaliui neapprubežiuotą tiesą. Kadangi šita partija sėdėjo po dešinei pusei susirinkimo pirmsedžio, pertai ir vadinosi *dešinėji*. Pačiame viduryje sėdėjo partija turtingųjų, kuri stovėjo už konstituciją, palikdama karaliui tiesą „*veto*.“ Vadinosi įnai *vidurio* (iš lotyniško-*centro*) partija arba *liberališka partija*. Po kairei sėdėjo beturčių partija, kuri reikalavo didžiausių atmainų; vadinosi ji partija *kairės arba demokratiška**) Laikė revoliucijos ji vadinosi *kairio partija* arba stačiai *kaliniečiais*, dėlto juog jie sėdėjo paprastai ant suolų augštai stovinčių. Terpu kalniečių tuomet buvo jau ir Robespjeras, kuris teip apgarsėjo vėlesniame revoliucijos laike. Iš pat pradžių kalniečiai buvo neskaitlingi susirinkime, bet mieste jie turėjo nišpasakytą spėką, nes juos prilaikė visi Paryžiaus neturtėliai. Dešinėji partija susidėjo iš kunigų ir bajorų; ji buvo truputį skaitlingesnė, negu kalniečiai. Skaitlingiausia-gi buvo partija centro arba vidurio, kurią prilaikė miesčionys ir pasiturintieji ukininkai.

Kiekviena partija stengėsi platinti savo nuomones per laikraščius, įsteigiamomis draugystėmis arba teip vadinamais klubais. Veikliausia ir karščiausia buvo partija kalniečių. Ju įsteigtas klubas vadinosi Jokubinu klubu, nes jis rinkosi pasikalbėti didelėje salėje klioštoriaus šv. Jokubo. Jis turėjo savo skyrius didžiame didesnių Prancuzijos miestų ir palengva ėgijo nišpasakytą spėką, ir garbę. Spėka jo buvo teip didelė, juog tie, kurie turėjo viršų Jakobinų klube, turėjo viršų visoje Prancuzijoje. Garbę jis ėgijo dėlto, juog savo veiklumu nekartą išgelbėjo revoliuciją ir Prancuziją nuo pražuvimo.

Nemažesnę, negu klubai, įtekme turėjo laikraščiai, kurių skaitlius laike revoliucijos labai pasididino. Prieš revoliuciją visoje Prancuzijoje buvo tik keli laikraščiai, o laike revoliucijos ju išėjo nišpasakytą daugybę. Didžiausią įtekme turėjo laikraščiai

demokratų — kalniečių. Terpu jų garsiausias buvo laikraštis „Tautos draugas“ išleidžiamas Marato. Išpradžių demokratiški laikraščiai užpuldavo tik ant bajorų ir karaliaus, bet vėliaus Maratas, matydamas juog tautiškas susirinkimas rupinasi vien-tik apie reikalus pasiturinčių miesčionių ir ukininkus, pradėjo užpulti ir ant susirinkimo ir išrodyti jo blogas netikusias puses. Jis pirmas užpuolė ir ant Lafaieto, vadovo tautiškos gvardijos, kuris gindamas reikalus turtingų miesčionių ir eidamas už revoliuciją, drauge stengėsi buti geru su karalium ir kaip galėdamas persekiojo demokratų. Už toki užpuolimą ant buržuazų ir jų numylėtinio ir apgynėjo Lafaieto Maratas buvo persekiojamas ir turėjo slėptis nuo jų piktumo kelnorėse ir iš ten leisti savo laikraštį. (Toliaus bus.)

Iš Lietuvos.

Kas yra apginėjais laisvės tikėjimo?

Aukmergė. Jau ir pas mus atsiranda žmonių, pasišventusių darbuotis ant naudos savo nukriaustųjų brolių. Ne baisūs jiems nė kalėjimai, nė badas nė šaltis, nė paniekinimas giminių, nė atstumimas tėvų ir iškeikimas dvasiškujų vadovų.

12. gegužės paleido iš Aukmergės kalėjimo *Longiną Stanionį*. Ištupėjo vaikiną 17 mėn.: nuo 30 spalį 1899 m. iki 12 gegužei 1901 m. Areštavo jį Mintaujoj. Krėsdami rado knygelę „*Maskolių valdžia ir žmonės*“ ir porą lietuviškų raštelį, jo paties rašytų: „*Butis lietuvių* — eilelės (jose yra šis-tas prieš valdžią), pradžia korespondencijos apie tulą kunigą ir sienos senovės Lietuvos.

Kaltino vaikiną už tai, kad „buntavojęs“ Aukmergės mokintinius, įkalbinėjęs jiems neiti ant gudų maldų, nebučiuoti popo kryžiaus; kaltino, kad išlipinęs Aukmergėj 29 lapkritį 1899 m. lietuviškus atsišaukimus.*) Tie atsišaukimai šaukė tėvus neatiduoti savo vaikų į rankas tokių budelių maskolpalaikių, kaip Paniutič'as, perdėtinis Aukmergės mokyklos, kuris iki kraupių sumušė kelis lietuvių-mokintinius už tai, kad jie nėjo ant gudų maldos; atsišaukimai velijo išvaryt iš savo parapijos kleboną Račkauską, kuris kartu su Paniutič'u persekiojo lietuvių ir ant kelių mokintinių tiesiog policiją užvedė (žiur. N.2 „Uk.“ 1900 m.)

Į Aukmergės mokyklą atvažiuodavo kas metai po kokius 3 kartus popas, laikydavo ten savo mišią, giedodavo, o paskui duodavo visiems kryžių bučiuot. Katalikus-mokintinius varyte varė ant tų maldų ir prie kryžiaus bučiavimo 1899 m. po vakacijų keletas mokintinių-lietuvių pasipriešino — nėjo ant popo mišios; pirmuti-

*) nuo to laiko ir šendien visuose parlamenteuose po dešinei pusei sėdi partija, prisirišusi prie senovės; viduryje-vidutinė, o po kairei-partija darbininkų.

*) Gera būtų gauti vieną tų atsišaukimų. R.

niai buvo *Miškinis, Usonis, Varna*... Perdėtinis mokyklos Paniutič'as baisiai įniršo ant tų „*buntauninkų*“, ėmė teip skaldyt jiems žandus, kad keli net apsvaigo... Ne gana da to: juos išvarė iš mokyklos ir pas visus padarė kratas. Krėsdami pas Miškinį rado iš Mintaujos laišką. Tam laiške rašo, kad nereikia pasiduot tokiam Paniutič'ui ir kad reikia ant jo skundą paduot. Tokiais maž-daug žodžiais užbaigia laišką: „Vyr'ai, drąsiai į kovą! Paviekslu jums tegul buna mintaujiečiai. Jie daug nukentėjo, išvaikė juos po visą Gudiją, bet vis-gi jie laimėjo! Laimėsit ir jus, jei tik nepailsdami varysit pradėtą kovą! Juk jau yra išleistas ministerio aplinkraštis, kad nebeverstu katalikų į cerkvę eiti!...“

Gale laiško parašyta Stanionio pavardė. Dėl šito laiško jį ir areštavo; jį, žinoma, ir užmetė žandarai Stanionui, bet nieko negalėjo padaryti, nes ne Stanionio ranka buvo laiškas rašytas; tik adresas jo ranka parašytas.

Stanionis teisinosi, kad jis gavęs nuo Miškinio iš Aukmergės laišką, jau rengėsi jam atrašyt, jau ir adresą ant konvento parašė, tik ant nelaimės pametė kur tą konvertą. Į konvertą buvo įdėtas ir Miškinio laiškas, ir jį kartu pametė. „Tur-but — sakė Stanionis — rado kas tą konvertą su laišku, perskaitė jį ir parašė nuo mano vardo į Aukmergę... Aš jokio laiško Miškiniui apie pasipriešinimą „valdžiai“ nerašiau...“

Tas pats ir su atsišaukimais. Kaip jie buvo Aukmergėj išlipinti, Stanionis Mintaujoj buvo

Kaip suėmė Stanionį, koki laišakai tik atėdavo ant jo vardo, visus žandarai priimdavo. Štai perėmė jie vieną laiškėlį nuo Kupiškio (Aukmergės pav.) siuvėjo Jurgio Gurlkio. Tam laiškelyj bene tik buvo paminėtas spaustuvės „Lietuvos“ adresas. Stanionis ir vėl užsigynė, kad jokių lietuviškų laikraščių neskaitęs. Pas siuvėją padarė kratą; rado senoviškų dvasiškų knygų; nekurių buvo išdraskytas tas puslapis, ką parašyta, kad cenzūros leista — tas pasiėmė raudonsiuliai ir da iki šiol jam nesugrąžino.

Tyrinėjo Stanionį tiktai porą kartų; nuo 16 gruodžio 1899 m. visai netyrinėjo, bet paleist nepaleido. Ir tas vaikinys 18 metų ištupėjo kalėjime net 17 mėnesių! Pirmus tris mėnesius visai vaikščiot jo neišleisdavo dėlto, kad jis tylėjo, kaip užmuštas. Vaikinys apsirgo: sutino krutinė, kojos... Tik tada daktaras liepė jį išleisti pasivaikščiot, bet į ligonbutį neleido, nė ligonių maisto nedavė.

Knygų skaityt beveik visai nedavė. Atsiuntė jam kas į kalėjimą keletą knygų, bet žandaras tik išnešant jam iš kalėjimo jas atidavė; sakė, kad tokios knygos kalėjime negalima esą skaityt, nors jos buvo gudų cenzūros leistos.

Ant galo 12 gegužės šių metų parėjo nusprendimas: „*Stanionis išleistas!*“ Visi užmetinėjamai neteisingi buvo!... Tuomet jį išleido iš kalėjimo.

Tai mat nieko nekaltas vaikinys turėjo tupėt kalėjime net 17 mėnesių! Jo sveikata sumažėjo, spėkos galvos nusilpo; sunku bus dabar jam tęsti pradėtą savo darbą — mokintis...

Tai tokia pas mus teisybė!

Aukmergės mokintiniai neįstengė ant savo pastatyt. Paniutyč'as su policija išvaikė „vado-vus“ iš Aukmergės, kitus lėtesnius kumščiom privertė klausyt jo prisakymų. Ir dabar atvažiuoja kas metai po 3 kartus *popas, meldžiasi mokykloj, duoda savo kryžių bučiūot*. Tik vienu žydų neverčia ant tų maldų eiti. Katalikai eina, kaip seniau ėjo, garbina gudų Dievą, o mus *kunigai* mato tą ir tyli...

Vienas mokintinis-katalikas *Saupkauckas* ir gieda kartu su gudais; jis viską iššnipinėja ir praneša savo perdėtiniui. *Pilypas*.

Mokyklų inspektoriai. *Starpolė*. Nuo kelių metų maskolių valdžia uždėjo da vieną šnipuką ant musų sprando: atsiuntė į Starpolę t. v. inspektorių pradinį mokyklų, kurio visas darbas yra važinėti po pradines mokyklas, šnipinėti, ar mokintojai ganėtinai platina mokyklose pravoslaviją ir maskolystę.

Pirm atsikraustymo to naujo maskolystės apaštalo mus mokyklose bent pradedančius mokslą vaikus da valia buvo nors aiškinant nesuprantamus žodžius ir lietuviškai pašnekinti pirmkarčius. Dabar-gi tasai burliokėlis tiesiog mokintojams pasakė, kad nė vienu lietuvišku žodžiu nesikreiptų prie savo mokintinių. Jeigu vaikai ko nesupranta, tai, girdi ženklais jiems parodykite, bet ne lietuvišku žodžiu. Patsai ponas inspektorius ir parodo, kaip tai reikia daryti, pamegdžiodamas tai šunį, tai arkli, tai beždžionką, tai žvirblį, tai vištą ir tt.

Vieni tik juokai, žiurint į tokius mėginimus inspektoriaus. Net vaikai juokiasi. „Aš, girdi, nė žodžio nemokėdamas maldaviškai puikiai mokinau maskoliškai maldavų vaikus. Tai ir jus galite lietuvių vaikus mokinti išsyk maskoliškai nesakydami lietuviškai nė žodžio.“

Bet da to negana. Tasai ponas tiesiog užpuola ant mokintojų, jeigu tie nekalba su savo pačia ir su vaikais maskoliškai.

— Kaip jus galite vaikus priversti mylėti maskolišką kalbą, jeigu jus patys nemylite tos kalbos..., nes namie nė šnekate maskoliškai! — rėkia tasai burliokpalaikis ant mokintojų. Atsiranda dabar tokių juokingų mokintojų, kurie samdosi maskalkas, idant jos dainuotų kuknioje maskoliškas dainas inspektoriumi atvažiavus. Na, kaip išgirsta p. Kremenskis (tokia pravardė inspektoriaus) maskoliškas dainas, tai jo širdis net šokte šoka iš džiaugsmo, ir tokiam juok-

dariui mokiniojui tuojaus geresnę vietą duoda. Teip sako, atsitikę su vienu mokinioju (pravardės jo neminėsiu) kuris parsigabeno sav maskalką gaspadinę ir inspektoriui atsilankius liepė jai dainuoti maskoliškai kukuioj — Kas čia gieda? — klausia inspektorius.

— Mano pati — atsakė mokiniojas.

— *To chorošo* — pasakė inspektorius ir į kiek laiko tas mokiniojas už tokią komediją tapo paskirtas į geresnę vietą.

Tai tokios naujienos. Suprantama, kad ne p. Kremensio išmislas tas brukimas maskolystės vaikams, bet augštesnės valdžios, kuri be atlaidos visokiais būdais verčia mus į maskolius. Bet mes nepasiduokime.

Brolaitis.

Mergaičių mokiniojai. *Nuo Tauragės.* Viena mano gerai pažįstama mergaitė meldė manęs, kad aš kreipčiausi prie jos tėvų ir prikalbėčiau juos, kad ją vėstusi prie gydytojo. Pradėjęs man klausit, kam jai reikalingas yra gydytojas, ši atsakė, kad nedrįsta tėvams paguodą išreikšt, mergaitės veidas paraudonavo, ir ji nutilo. Matydamas, kad liga gėdlyva ir kad gal but pavojinga, tada iš tikrųjų pradėjau klausit apie ligos priežastį, ši atsakė: man pradžia opos paėjo nuo mokiniojaus pracentnerio iš *Žygyrių*.

— Kiek tu turi metų? paklausiau — paklausiau — 11, atsakė mergaitė. Nusistebėjau ir nenorėjau vieryt, bet ji man da sykį užtikrino, kad tai teisybė.

Pirm 3 metų Tauragės mokiniojas teip jau buvo ėmęs mokyti panašiu būdu savo mergaites. Tai mat kaip paklaidina jaunas mergaites mus įskaloše.

Žygyrių Tamsunas.

Žinodami apie tai tėvai ne privalo žiopsot ir tylėt, bet skųstis. Visi turi atsimt savo mergaites ir vaikus iš kantaršulės.

Kitose vietose tėvai teipgi turi įsitėmyti ši atsitikinia ir neleisti mergaičių prie mokiniojų — vyrų.

Red.

Žemskiai-žmonių kankintojai. *Keturvalakių* par. (Vilkaviškio pav.) Per Šv. Petro atlaidus Bartniukuose, gerai prisidrožę degtinės, Keturvalakių žemsargis *Samuilas* ir Gižų starša *Narlickas*, važiuodami namo iš Bartniškų, sutiko vieną žmogelį, važiuosį iš Kybartų nuo daktaro. Susistabdė jie tą žmogelį ir pradėjo klausinėti.

— Iš kur tu važiuoji.

— Iš Kybartų nuo daktaro — atsakė žmogelis.

O ką tu, *sukin sin*, da meluoji, tu važiuoji iš Prusų ir veži kontrabantus, knygas, laikraščius.

Ir pradėjo draskyt ir mušt tą žmogelį. Žmogelis klausia, už ką jį muša, kad jis nieko neveža ir ne turi, ir nemė rėkt. Tada pradėjo krėst, iššnipinėjo viską, bet nieko nerado.

Nežiurint ant to nusivarė jį į Bartniškus ir norėjo pasodyt į kalėjimą, bet vaitas nepriėmė: už ką, sako, jus jį sodysit, ką jis blugo padarė, jis yra iš mus sodžiaus ir vaitystos. Tada šnipai išsivedė tą žmogų iš raštiniųčios ir da mušė, kad jis net parpuolė. Ale ludinikai buvo, kaip šnipai mušė tą žmogų, ant kelio ir pas raštiniųčią Bartniukuose.

Paskui nuvažiavo šnipai į Mockabudžių sodžių pas šaltyšių Karmuzą ir neradę ukininko namie siuntė berną pajieškot arklių jiems parvažiuot namo (šnipai važiavo ne savo arkliais, ale nusisamdė tik atvažiuot pas Karmuzą.) Bėt tas nepaklausė ponulių, ir pasakė:

Aš ne jus bernas, ale ukininko, ir be liepimo ukininko negaliu jums eit arklių jieškot.

— *Ty sukin sin*, tu mus neklausysi, eik tik čia ilgai nekalbėjęs.

Ale tas neklausė ponulių ir nėjo arklių jieškot. Tada šnipai pradėjo mušt tą vyrą, ką jų neklausė, ir teip išgązdino visą šeimyną Karmuzo ir vaikus, kad tie net išbėgiojo iš namų rėkdami. Šnipai teip sumušė tą vyrą, kad jis turėjo eit pas daktarą ir sirgo apie dvi nedėles. Ale ir čia ludininkai buvo. Šnipus bernas apskundė už muši, ir da daktaras davė patvirtinimą apie sužeidimą to vyro, o ukininkas apskundė juos už draskymą ir vaikymą šeimynos ir jo locnų vaikų. Pirmiausia jie padavė skundą pavieto viršininkui Linkai. Teip pat jie padavė skundą ir į „Okružna sudą“ ir pas prokurorą.

Kaip tai butų linksma išgirst apie apkaltinimą tokių baurių mūsų plėšikų.

Keturvalakietis.

Dyvai, kad mus žmonės neužstoja už vienskitą. Žemskiai už puola ant nekaltų žmonių, juos drasko, muša, kiti tai mato ir žiopsa. Jeigu žmonės sugauna vagį, ką nori atimt kam nor dalį jo turto, tai niekuomet jo nepaleidžia, o kartais net primuša. Bet pamatę, kad viens kėsosi ant žmogaus gyvasties ir nor jam gyvastį atimt, tuomet jie žiopsa, tarytum tai butų ne jų dalykas. Atmykit, kad tai, kas šendien atsitinka su jūsų artymais, rytoj gal atsitikt su jumis pačiais. Ant sudų, o ypatingai ant sudų „načalninkų“, mums nēr ką daug pasitikėti: „ranką ranką mazgoja, kad abi butų baltos“. Jeigu mes ne gisime viens kitą, tai svetimi mus neapgys. Jeigu žemskiams valia daryt sudą ant žmonių ir juos bereikalo draskyti, tai juo turi but valia žmonėms ginti savo gyvastį ir sveikatą nuo užpuolikų — razbainikų.

Mulkis yra Bartniškų vaitas ir Kazmuzai, kad nesuėmė plėšikų; o da didesni mulkiai tie, ką matė mušant savo brolių ir už jį neužstojo.

Red.

Nubaustas uriadnikas. *Kamajai.* Uriadninkas — tas pats, ką teip draskė pernai „lietuviškas popieras“ — atsėdėjo šimet gegužės

mėn., kalėjime visą mėnesį už tai, kad areštavo visai nekaltą mergaitę.

Va kaip ten buvo. — Vaziavo uriadninkas per Kokšių sodžių ir užsuko pas vieną pažįstamą ukininką. Uriadninkas vežėsi su savim šaudyklę; pasistatęs ją kampe, įėjo į vidų. Viena to sodžiaus mergaitė Puzinkevyčiukė matė, kaip uriadninkas šaudyklę pasistatė, ir uriadninkas ją matė. Pabuvo valandėlę uriadninkas grįčioj, eina važiuot, žiuri — šaudyklės nebėr!

Užsipuolė uriadninkas ant Puzinkevyčiukės. „Tu, sako, paėmei — daugiau čia nieko nebuvo!“ Mergaitė gynėsi, bet tai nieko negelbėjo: Uriadniukas išitraukė ją į vežimą ir nusivežė į Kamajus. Per visą naktį pas save išlaikė, o ant rytojaus žadėjo vesti ją į Rokiškį. Bet atvažiavo mergaitės brolis ir atėmė iš uriadninko nagų savo seserį, o uriadninką į sudą padavė; sudas ir nusprendė ponuliui mėnesį kalėjimo. Galbut neužpildinės daugiau tas uriadninkėlis ant visai nekaltų žmonių ir netąsų jų.

Kunigai — policijos talkininkai. *Južintai.* (Zarasų pav.). „Tėvynės Sargas“ kaip tik išmanydamas keikia tuos atsišaukimus, keikia juos ir kunigai. Yra net tokių, ką paduoda žandarams ranką ir persekioja kartu su jais lipintojus atsišaukimų. Net per išpažintį išdrįsta klausti, ar nelipina atsišaukimų; išgirde, kad lipina, keikia, perkunus ant to žmogaus siučia „Kaip tave, sako, da žemė neprarijo!“ (Triškiaus per jubilėjus.)*

Južintų klebonas D. ir netoli nuo kitų bėgęs. Jis ne tik ką neplatina apšvietimo tarp žmonių, bet da-gi užgina jiems skaityt lietuviškas knyges. Pernai kaip buvo Kamajuos atsišaukimai išlipinti, jis per pamokslą užgynė skaityt tuos „niekniekius“, liepė, juos nulupinėt konogreičiausiai ir numest.

O tuo tarpu vienas kunigas Kauno gub., pamatęs prilipintą prie bažnyčios atsišaukimą, pasišaukė žmones, perskaitė balsiai visiems, nekurias vietas paaiškino ir paskui suplėšė tą atsišaukimą. . .

Plungė. (Telsių paviet.) Teko man šimet važiuoti per Plungę. Buvo didi šventė — Sekminės. Nuėjau į bažnyčią; pasimeldęs per sumą ir ant pamokslą pasilikau. Ilipo į sakyklą jaunas, derlus kunigėlis T. Pasakęs šį-tą, pradėjo apie bedievybę: „Jau ir pas mus, mieli broliai — šaukia kunigėlis — pradeda platintis bedievybė: žmonės gabena iš Amerikos šliupines knygas, iš Prūsų eina gaziotos arba laikraščiai; jie tai tikra „šėtoniška sėkla“ . . . Neskaitykit jų, mieli broliai, ir kur užtėmję, kiškiet į pečių!“ . . .

*) Butų malonu, kad apie tokius kunigus, žandarus sėbrus, prisiųstų daugiau žinių.

Girdint tokius žodžius, mane net šiurpuliai perėmė; mąsčiau sau: kur jis rado lietuviškuose laikraščiuose (da-gi iš Prūsų) tą „šėtono sėklą“? Turbut pas jį tai tie rašteliai vadinasi „šėtono sėkla“, kur yra parodytos bjaurios pusės jo brolių — kunigų? . . . O veikiausiai kun. T. visai nepažįsta, neskaito nė „Varpo“, nė „Ukininko“, nei „Naujienu“; kad daugumas kunigų keikia tą „šėtono sėklą“ ir jis keikia. . . O kas-žin „Tėvynės Sargas“ ir „Zinyčia“ ar ne „šėtono sėkla“? Juk ir jie iš Prūsų! Teisybė, ten gina ir išteisina visus kunigus, kad ir butų į žandarų nagus žmogų atidavę — ir tokį išteisina (pvz. kun. Rodzevyčių) . . .

Iš Bruzginės.

Lietuviai-žandarai. Šimet gegužės mėn. nuvažiavo vienas vaikas M. į Suvalkus. Jo pavardė jau buvo ištraukta iš skaitlių išrinktųjų žandarų žmonių. Nuvažiavo, sustojo viešbutyje. Sėdi sau kambaryj, skaito. Įeina viešbučio tarnas.

Su tamista nori žandaras pasimatyt — sako.

— Ko jam reikia? — pasakė užpykęs vaikas, o tuo tarpu jau įėjo per duris žandaras, da jaunas, be barzdos, be usų.

— „Prabočykiet“, kad išdrįsau ateiti — pradėjo grynai lietuviškai žandaras, lenkdamas žemyn galvą. Vaikas akis pastatė — lietuviškai kalba — čia. . . čia kas nors. . .

— Tai tamista lietuvis? — paklausė vaikas.

— Teip. Mano tėviškė Vilkaviškio pavietyj; aš žinau tą sodžių, kur jus gyvenat. . .

— A-a, tai prašau sėstis — pasikalbėsiva.

Ir pradėjo kalbėtis su žandaru. Žandaras lietuvis, puikiai lietuviškai kalba. Sako, kad labai pasiilgo savo krašto, savo žmonių. Ką tik, girdi, kur sueina iš savo krašto, vis užkalbina, klausinėja, kas ten girdėt, kaip einasi. . .

Na o tarnystė ar tamistai patinka?

— Tai. . . vis geriau, kaip paskui arklą vaikščioti. . . Čia turiu algos 15 rublių kas mėnesio, kambarį, žiburį — vis geriau, negu sodžių. . . Tik tiek nesmagu, kad ne savo kraštas — savo žmonių nesueini, savo kalbos negirdi. . . Ot neužilgio gal-but Vilkaviškyj gausiu vietą, ten bus kas — kita. . .

Da ilgą valandą kalbėjosi vaikas su tuo žandaru. Tik jam labai navatna išsirodė, kad žandaras teip gražiai kalba apie savo žmones, savo prigimtą kalbą. . .

— Tai mat — pamislijo jis — kad iš mus žmonių butų žandara, tai tik butų kitaip!

Bet tą mintį tuoj kita išvijo: kas-žin ar jis iš tikros širdies kalba? . . . Ar jis per daug kvailas, ar pergudrus? . . .

Ir kiekvieną žandaro žodį M. apsvarstinėjo bet nieko nesugavo. Atsisveikindamas žandaras

da prašė pas jį atsilankyti, užkalbinti kur susitikus... Aš pats, sako, nedrįsu jus užkalbinti...

Tą vakarą persikėlė M. kitur gyventi ir su tuo lietuvių-žandarų daugiau nebesusitikio.

Perėjo pora sanvaikių. Vaikinas parvažiuo namon. klausinėja, kas girdėt. Girdi, kad jų sodžių buvo atsilankęs iš Suvalkų žandaras. Klausinėjęs, ar ten kokių studentų nėra, ar negyvena tam sodžių vaikinas M., kur jis išvažiavęs, ką namie veikia ir t. t.

M. išklausinėjo, kaip išrodė tas žadas, kada buvo atvažiavęs... Pasirodė, kad tai buvo tas pats, ką Suvalkuos su juo kalbėjosi. Kaip jis persikėlė kitur gyventi, žandaras mislyjo, kad kur išvažiavo, už tai ir nubėgo į jo gimtinę, už 9 mylių teirautis.

Ir da kas akyva: žandaras kalbėjo sodžių tiktai gudiškai — lietuviškai nusidavė nė žodžio nesupranta, Suvalkuos su M. puikiausiai lietuviškai kalbėjo!...

Ir atėjo vaikinui į galvą „Tėvynės Sargo“ 4 ir 5 num. šių metų dejavimas, kad mus žmogus, lietuvis negali būti nė uriadninku, nė pristavu, nė posredniku.

— Gerai, kad ne daug pas mus lietuvių-žandarų ir lietuvių žemskių tebėr — prasi-džiaugė savo širdy M. — Užtenka prisiminti Vilkaviškio Kaminską, Grinkevičių... ne, mums nereikia nė lietuvių-žandarų!... P.

Keistas radinys. *Starpolė* (Suv. gub.)

Pavasari 1931 metų Gavaltavos kaime vienas žmogus išsitraukė iš Šešupės visą maišą maskoliškų ir žydiškų knygų. Išdėstęs ant tvorų, ant lentynų ėmė džiiovinti. Kad but lietuviškos, tai žmogelis gal but ir labai išsigandęs, ale jūg tai maskoliškos ir žydiškos.

Maskoliai jūg nieko nerašys nė prieš savo valdžią, nė prieš savo ciesorių. Žydiškose-gi tai turbūt žydiški poteriai. Teip žmogėlis mislydamas drąsiai sav ir džiiovina tas knygas. Tuo tarpu paplito po aplinkinius žinia apie tą navatną radinį. Pradėjo kaip kas ateiti pažiūrėt, kas per knygos. Tas žmogėlis kaip kam dovanojo tų knygų. Vaikai iš iškų parėję ėmė skaityt. Ugi pasirodo, berneli, kad tose knygose labai daug teisybės parašyta ir apie valdžią ir apie ciesorių. Žmonės tik dyviasi. Neužilgo dasigirdo ir valdžios tarnai.

Atpyškėjo žandari, atėmė tuojaus tas knygas, surašė protokolę, ir išvažiavo.

To žmogelio, kurs rado knygas, neėmė, tik labai baudė, kodėl jisai nedanešė radęs toki didelį radinį.

Paskui girdėjau nuo žandarų vakmistro, kad jo viršininkas prakeiksmu keikia tą knygų maišą.

— „Čia teip šilta, girdi, o tu rašyk apie kiekvieną knygą atskaitą. Jau kelias nedėlias

išsiuosęs dirbu ir da galo darbui nematau. Kodėl tas kvailys žmogus jū iškart nesudegino“!

Keno tos knygos, kas jas į Šešupę paleido, teip ir negali dasižinoti mūsų raudonsiuliai.

Tiek tik mums lietuviams smagu, kad ir maskoliai kiti eina prieš maskolišką ciesorių, kad ne mes vieni su juo kariaujame. Dieve padėk tiems maskolėliams. Gaila tik, kad tiek knygų jie turėjo ant tuščio paleisti į Šešupę. Varnas.

Kratos. Tuoju po Petrinių *Anykščių* pristavas su savo tarnais krėtė *Zabelinių* sodžių pas ukininką *Mickuną*. Krečia pas jū jau nebe pirmą kartą; krėtė ir pernai pasirodžius mus krašte atsišaukimams, bet nieko nepelnė. Raudonsiuliams kas-žin-kas pranešė, kad *Mickunas* laiko knygas pas žydėlį *Bimkų* ir savo kaiminką *Skrubskienę*. Iškrėtė šimet pas *Mickuną*; nieko neradė, nubėgo krėst pas *Bimkų* ir *Skrubskienę*, bet ir ten nieko nepelnė. Atvažiavę pas *Mickuną*, jo paties nerado namiej; žinoma parvažiuojant laukt nelaukė, o ėmė verst visus pašalius.

Už tokią kratą reikia duoti skundas prokuratoriui. Vagis.

— *Griškabudis*. (Naumiesčio pav.) 6 d. rugsėjo mėn. atsitraukė į Gerulių kaimą pas *Motiejų Baltusį*, kaip juodvarniui, apie tužinas maskolių tarnų; prokuroras, žandarų viršininkas apie 8 žemskiai, ir keli žandari. Krėtė visur, tikėjosi rasę lietuviškų atsišaukimų ir laikraščių bet nieko nepešė, išsivežė nors kelis N. N. . . *Naujos Lietuviškos Ceitungos*“ ir „*Lietuvos gaspadinė*“, nors ir tie raštai yra nekaltos įtalpos. M. Baltusio tuomet nebuvo namiej; klausinėjo, kur jis yra. Neduoda tam vaikinui liuosybės, vos spėjo pasibaigt vieni metai priežiūros policijos, jau ir vėl nori uždėt savo žabangas, kad tas vyras negalėtų pasijieškot sau nė duonos kashio. Maskolių valdžios viršininkai yra toki akli ir kvaili, kad tuojaus įtiki visokių girtuoklių ir valkatų danešimams, nors jie butų ir visai neteisingi ir kankina žmogų pagal tokius danešimus, nežiurėdami, ar jis kaltas, ar ne.

Gerasis.

— *Pilviškiai*. (Marijampolės pav.) Suv. gub. 4 d. šio rugsėjo mėnesio į *Juozuniškės* kaimą pas *Žiuri* atpyškėjo visa gauja valdžios tarnų; prokuroras, keli žandari ir apie šeši žemsargiai jieškot lietuviškų atsišaukimų ir knygų; visur išlandė, išuostė visus kampus, bet nieko nerado, užsilipę ant tvarto išvartė visus šiaudus, galiausiai užtėmijo šiauduos kažin-ką baltuojant, griebė su visom keturiom, kaip šuo zuikį, bet greitas džiaugsmas stojosi tuo nuliudimu: vieton popierų rado... kiaušius.

Netoli *Žiurio* yra pirtis, tai ir ten netingėjo iššluostyt visus suodžius, ir pavuostyt visus pasmirdusius popiergalius. Žandarams ir jū

viršininkams reikėtų imti krėsti tupyklas miestuose, ten tai bent rastų daug popierių ir galėtų vuostyt jas iki nenorų.

Diegas.

Judošiaus pelnas. Vienam miestelyj Kauno gub. buvo vestuvės. Buvo daug girtų. Pasigėrę žmonės-drąsus. Kitas negirtas apie tokius daiktus nė pusės žodžio neištartų, o kitam pasakojant vis dairytųsi į šonus, ar kas negirdi — dabar, truputį į pakaušį gavęs, varo, kad tik viskas braška: visus atranda; ir carą-batiušką, ir valdininkus, ir popą su „arklio vuodega“, ir mus kunigėli . . . Tik štai, pačiam karštume įeina į kambarį vaikas, o po pažastė nešasi ryšulį. Žmonės apspito jį klausinėti, ką atsi-nešė — bene jau juokus kokius įtaisys?

— Lietuviškų knygų! — atsakė vaikas. Kad norit, paskaitysiu.

— Paskaityk, paskaityk! — prašė vestuvininkai. Įkaitę jų kaktos norėjo išgirst kokių naujų, negirdėtų daiktų.

Vaikinas skaitė, o žmonės klausė, pridėdami vis ir savo po vieną, kitą žodį. Tik štai, kur buvęs, kur nebuvęs atsirado šimtininkas lietuvis J. P. Jam atėjo į galvą, kad čia gera proga pakilt valdžios, t. y. pristavo akise, o gal da ir kokią penkrublinę nuo jo gaut. Tuoj šoko prie siuvėjo, sučiupo jo knygas ir jį patį, ir veža . . . į miestelį, pas pristavą . . .

— O kokių knygų tamista turi? — paklausė vaikino pristavas.

— Visokių . . . lietuviškų — atsakė vaikas.

Pristavas pažiūrėjo vieną knygą, kitą ir pasakė:

— Eik, kur buvai! Neškis savo turtą.

Ir vaikas linksmas išėjo, o šimtininkui kad ims skaldyt pats pristavas antausius, kad ims ant jo rėkt už tai, kad ne į savo reikalus nosį kiša . . . Išmetė jį per duris ir tuoj nuo vietos pavarė.

Negalėjo išdavikas rimti tarp savo žmonių — iškeliavo į Rygą. Bet ir ten gal-but tą patį užmokestį už skundus gaus.

Na sakykit, kas aukščiau stovi: ar tas lietuvis, katalikas šimtininkas, ar tas gudas, pravoslavas pristavas?

Pilkis.

Judošių nelaimės. *Dusėtos.* Praėjusią vasarą keletas berniukų norėjo prigirdyt *Paberžį*, žinomą samdinį *slaptos policijos*, bet nepabaigė girdyt. Dabar minėtasis Paberžis dar uoliau šnipinėja apie škapliernikus, ar neturi kas knygų ir landžioja po karčiamas, kaip aš pats savo akimis mačiau, klausydamas, bene užgirs ką šnekant nuo žmonių. Norėjau da daugiau dagirt dusėtiškius, bet tyčia nieko gero apie juos nebesakysiu, kol jie ne nudės kur nors to Paberžio. Tai butų šaunūs vyrai!

Vonsiackio pusbernis.

Atsišaukimai. *Kamajai.* (Zarasų pav., Kauno gub.). Šimet Kamajuos buvo išlipinti

per šv. Joną lietuviški atsišaukimai „*Kas turi ausis teklauso!*“ Nekurie iš jų perstovėjo iki 10 adynai ryto. Policija apsiėjo be tokio trukšmo, kaip pernai buvo pakėlus. Ir pernai pasirodė Kamajuos atsišaukimai „Lietuviai ir Lietuvaitės.“ Kamajų uriadninkas, pamatęs kuopą žmonių (tarp jų ir žydų buvo), skaitant prilipintą ant stulpo viduryj miestelio popierą, lietuviškai parašytą, labai nusigando, žmones nuvaikė, o negalėdamas nuplėšt popieros, išsirovė visą šulą ir parsivilkė jį į savo butą. Paskui, užsėdęs ant arklio, teip smagiai lakstė į visas puses, kad net arklių apsaigino. Atradęs vieną atsišaukimą prilipintą ant kryžiaus nedrįso drėkšt be leidimo klebono; klebonas leido, ir atėjusi uriadniko pati su vandeniu nuplovė. . . Uriadninkas tuoj davė žinią ir Rokiškio pristavui Bielinskiui; ir tas atlėkė į Kamajus ir ėmėsi už darbo. Nesigailėjo žmogus nė sveikatos, nė pinigų: pažadėjo kiekvienam duot po rublį, jei tik kas suteiks kokias žinias apie lipintojus. Už pinigą viską galima gaut — ir pristavas gavo: tuoj atsirado keli žydėliai, kurie matę per miestelį važiuojant naktį ant dviračių du nepažįstamus žmones; vienas žydėlis net matęs atsišaukimus lipinant.

— Niu, ką tu čia dirbi? — paklausiau aš — o jis kad šoks ant manęs su tokiu dideliu peiliu! — pasakojo žydėlis, tikėdamasi gauti rubliuką.

Užteko Bielinskiui tokių žinių; pasisamdė arklių, pasisodino vieną žydėlį — liudytoją, kuris daugiausiai melavo, ir ėmė vytis lipintojus. Žydėlis mat parodė ir ant kur nuvažiavę tie lipintojai. Vijosi iki Utėnai, (5 mylias), bet nieko nepavijo. Pristavas supyko ant žydėlio, kuris kelią rodė, apskaldė jam žandus ir išmetė iš vežimo; pats, nieko nepešęs, sugrižo į Kamajus.

Trečią dieną po atsiradimo atsišaukimų, atvažiavo į Kamajus Zarasų tardytojas ir žandarai. Šnipinėjo, uostinėjo, bet nieko nesusekė. Iškrėtė pas tuos, ką dviračius turėjo — nieko nerado. Pasamdė ant galo šnipukus, kad žiurėtų, kas ant dviračių per miestelį važiuoja; didesniuose sodžiuose pastatė tam tikras sargybas . . . bet šimet vėl išlipino atsišaukimus, vėl „prieš vėją pučia!“ Nė šnipukai, nė policija, nė sargybos nieko negelbt.

Tik tas liudna girdėt, kad daugumas kamajiškių skaito lipintojus už savo priešus. . .

— 22 rugpiutį atsirado išmėtyti Smilgiuos, Panevėžio pav., ant kapų ir ant šventoriaus lapeliai „*Tėvynė pagalbos šaukias*“; 3 (16) rugsėjį *Kriukuos* ir apie Kriukus keliuose sodžiuose Šiaulių pav.

P.

Iš svetimų kraštų.

Anglija ir Transvalius. Jau ir patiems anglams išipyko ta karė su burais; išipyko ir

tiems, kurie svajojo didelius turtus prisiplėst užkariautoj šalyj, Transvaliaus auksą sugrobtį; ir pats Anglijos ministeriai malonėtų užbaigt karę. Anglų kareiviai, besivaikydami burus, pailso, nustojo vilties juos apgalėti. Pinigų ant vėjo jau tiek išleista, kad nė per 50 metų jų nesurinks, kad ir kas-žin-kaip gerai klotųsi.

Sit, burai prieš vėją pučia ir papučia! Pradėjus jiems karę, nieks nemislįjo, kad jų bus viršus, o kas išėjo? Visi — seni ir jauni, vyrai ir moters — eina pas juos išvien, visi trokšta laisvės savo kraštui, nesigaili nė savo gyvasties paaukauti. Beveik pusė jų jau žuvo, bet kiti nenustoja vilties, nenulenkia savo galvos, neina bučiuot savo budeliui rankų ir kojų, o drąsiai kovoja ir neužilgio jau atsikratys nuo savo nelabų skriaudikų-anglų.

Kitajus. Pekine, Kitajaus sostapilėj, kalba, kad neužilgio sugrišęs į Pekiną jų karalius su savo šeimyna ir tarnais. Keliaut iš-viso reikėję 33 dienas. Kelionė bus puiki, bet ir brangi: kasdien išeisę po 105 tukstantius rublių, o per 33 dienas — beveik pusketvirtą milijono rublių (3 465 000). Kelionė puiki, o pasitikimas Pekine da puikesnis. Kitajiečiai suskaitė, kad visa kelionė ir pasitikimas karaliaus su jo šeimyna ir tarnais prekiuosę 300 milijonų rublių! Jei išdalinti tuos pinigus žmonėms, tai galėtų duot po 100 rublių 3 milijonam žmonių; imant lietuvius, galėtų duot kiekvienam lietuviui po 100 rublių; už tuos pinigus galėtų visi lietuviai (3 milijonai žmonių) išgyvent per ištisus metus nieko nedirbdami, kasdien išleisdami ant maisto po 27 kapeikas.

Ir Gudijos caras su visa savo uodega išvažiavo į Pranciją ir kitas šalis. Ir jo kelionė praris ne vieną tukstantį, o gal ir milijonus...

Carus ir karalius turbūt tiktai dėlto mes laikom, kad jie galėtų mėtyt tokias kruvas pinigų, o tuo tarpu mes badu stipnam...

Finlandija. Gudų valdžia vis labiau ir labiau spaudžia savo letena nelaimingus fynus. Atėmė nuo jų laisvę, atėmė tiesą patiems valdytis; visur ikišo savo valdininkus, maskolišką kalbą, maskoliškas mokyklas, cerkves, popus, žandarus... Laikraščius vieną už kito uždraudžia išleidinėti, žmones kruvom į kalėjimus kiša... 26 birželį šių metų šviesiausias ir mielaširdingiausias gudų caras vėl suteikė fynams vieną mielaširdystę — įvedė pas juos naują budą tarnavymo kariumenėj. Ikišiol fynai neidavo į gudų kariumenę, negrusdavo jų kas-žin-kur už šimto mylių, neatsikirdavo nuo tėvų brolių, seserų nuo savo krašto — tarnaudavo jie pačioj Finlandijoje, tam tikroj fynų kariumenėj, kalba jų buvo fyniška. Tos fynų kariumenės jau nebebus; ji pagal paliepimą visogalingiausiojo gudų caro turi susiliet su

rusų kariumene; fynų kareiviai turės mokintis rusų kalbos; pamažėli ir juos pradės siuntinėti į Sibirą, ant Kitajaus sienos, kad ten sau galą gautų, kariaudami už savo budelius. Nuo 1903 m. jau pradės teip kankint fynus.

Tie žmonės da vis tyli, tyli, o kraujas jų gyslose virte verda. Vieton lieti kraują už savo budelius, ar neužsimanys jie tų budelių kraujo, kad sugrąžinti sau sumindžiotas tiesas?

O jei sukiltų visi: fynai, lietuvai, lenkai, latviai, mažgudžiai, armėnai, o pats gudai etc., ką beįstengtų tada padaryti valdžia!? Jug jos kariumenė ir iš tų pačių žmonių susideda — reikia tik parodyti jiems šviesos kelią...

V. Kapsukas.

Visokios žinios.

Finliandijos žigunė. Ministeris vidaus dalykų nusiuntė Finliandijos general-gubernatoriui apgarsinti naują caro paliepimą. Nuo šių metų įsakyta visiems Finliandijos žigunėms (pačtų) činovninkams skaityti ir peržiūrinėti visus atvirus laiškus,* ir jeigu jie atrastų koki žodį ar paveikslėlį prieš maskolių valdžią, jos tiesas, visuomenės tvarką, dorą ir mandagumą, tai tokių laiškų nevalia atiduoti žmogui, kuriam buvo siųstas, bet sulaikyt ir, žinoma, paduot į žandarų rankas, kad jie sujieskotų kas rašė ir užtaisytų jam geras kilpas. Tuo paliepinu duodasi žigunių (pačtų) viršininkams pilna saualė.

Apie viską jau dabar turės rupinties žigunės cinauninkas ir bijodamas praleisti koki pavojingą dėl maskolių valdžios laišką, čiups į savo nagus jų kuodangiausiai, ir daugybę visai nekaltų sunaikis ar dar blogiau nusiųs žandarams, o tie vargis visai nekaltus ir niekuo nenusidėjusius žmones.

Slovakų patriotas. Laikraštis „Obzor“ rašo, kad garsus Slovakų patriotas Dula Matto Vengrų valdžios tapo prisudytas ant šešių mėnesių nelaisvės už kėlimą iš miego savo tautiečių. Neseniai išleistas iš kalėjimo, jisai pagrižo į savo prigimtą miestą Turčanski-Martin'an. Ant vakzolo prieš trukio atėjimą išėjo visas miestas. Didelė žmonių minia iškilmingai pasitiko sugrižusį iš kalėjimo patriotą. Džiaugsmo išreiškime buvo ir toks nuoširdumas tokia vienybė, kad policija, nors ir labai norėjo, vienok negalėjo suturėti žmonių: ji susiprato, kad geriau bus visiškai pasišalinus. Teip ir padarė. Panašaus džiaugsmo Slovakų tauta, kaip rašo tas laikraštis, — senei jau nebuvo mačiusi.

* Butų geriau, nurodžius žinios šaltinį. Red.